

מקיף ה' אשדוד
בי"ס על-יסודי ומכללה לטכנאים ולהנדסאים

"היכן הם שורשי, אם תשאלי..."

(אברם לוי)

עריכה

בן גיגי יפעת

עבודת שורשים - מהי?

תלמידים והורים יקרים,

כתה ז' היא שנת בת ובר המצווה. בשלב זה נדרשים התלמידים להכין "עבודת שורשים", אשר מחברת אותם אל עברם, כשם שההכנה לבר מצווה מחברת אותם אל מסורתם. עבודה זו היא משימה ייחודית, המכוונת את בני ובנות המצווה להקדיש מחשבה למקומם בשרשרת הדורות של העם היהודי בכלל, ושל משפחתם בפרט.

אתם ההורים מוזמנים ללוות את התהליך מקרוב, להתעניין, ובעיקר להנחות ולספק מידע.

עבודה זו שונה ומיוחדת... בני המשפחה הם ה'ספרים'. החוויות, התמונות והסיפורים יוצרים אלבום משפחתי המספר את ההיסטוריה של המשפחה. אם כן, היסטוריה אינה מילה 'יבשה', אלא הרכב של תמונות, סיפורים וחוויות.

כתיבת עבודת שורשים יכולה להיות חוויה משפחתית מעשירה ומקרבת שמחזקת את הקשר בין בני המשפחה.

עבודה זו יכולה להיות נכס משפחתי...

עבודה מהנה
הצוות החינוכי שכבה ז'
יפעת בן גיגי – רכזת חינוך חברתי

הנחיות לכתיבת עבודת שורשים: "...צעד , צעד..."

איך ומאיפה מתחילים?

כדי לענות על השאלה הזו, נבדוק קודם-כל מה יש בעבודת שורשים, ואילו משימות עלינו לבצע כדי לכתוב עבודת שורשים?
נוכל לחלק את העבודה לחלקים (מעגלים), ולבצע כל חלק בנפרד.
הסתכלו על המעגלים, נסו להבין מה כולל כל 'מעגל', וחשבו - באיזה מעגל הייתם רוצים להתחיל?

- אני - המעגל האישי שלי.
- משפחתי הקרובה - אמא ואבא, סבים וסבתות, אחיות ואחים.
- משפחתי הרחבה - דודים ודודות, בני דודים, גיסים או גיסות (אם יש..)
- הקהילה בה אני חי - המקום בו אני חי : ישוב כפרי או עירוני? מה מאפיין אותו ומה יחסי אליו? העדה אליה אני שייך - מה הן ארצות המוצא של אבותיי? אילו מנהגים ומסורות נשארו במשפחתי?

רשימת המשימות שכוללת עבודת שורשים:

1. איסוף עדויות וסיפורים - ראיונות עם קרובי משפחה : זכרונות, סיפורים, אנשים ומקומות.
2. איסוף פריטי מידע - מפות, תעודות ומסמכים.
3. איסוף חומרים ויזואליים - תמונות, הקלטות וסרטי וידאו (אם יש..)

תוכן עניינים :

א-מבוא

ב- המעגל הראשון הפנימי- "אני" עמודים 4-8

- 1- אני..... עמ' 4
- 2- תעודת הזהות שלי..... עמ' 4
- 3- תחביבים..... עמ' 5
- 4- תקופת הגן ותקופת ביה"ס..... עמ' 5
- 5- ימי ההולדת שלי..... עמ' 6
- 6- יום ההולדת העברי שלי..... עמ' 6-7
- 7- בר/בת המצוה שלי..... עמ' 7-8
- 8- הכחות שבי..... עמ' 8

ג-המעגל שני- "המשפחה הקרובה"- עמודים 9-15

- 1- המשפחה הקרובה –שם משפחה..... עמ' 9
- 2- ריאיון+ מאגר שאלות לריאיון..... עמ' 9-13
- 3- תמונות מספרות..... עמ' 13
- 4- גילגולו של חפץ..... עמ' 14
- 5- מסמכים מן העבר..... עמ' 15

ד-המעגל השלישי- "משפחתי הרחבה" - עמוד 16

- 1-עץ המשפחה..... עמ'

ה-המעגל הרביעי- הקהילה- עמודים 17-21

- 1- הקהילה..... עמ' 17
- 2- מחקר קהילה או העיר שממנה הגיעו בני המשפחה..... עמ' 18
- 3- מפת העולם..... עמ' 19
- 4- ציר זמנים עולמי..... עמ' 20
- 5- ציר זמנים אישי..... עמ' 21

ו- סיכום- עמודים 22-23

ז- קריטריונים לבדיקת עבודת שורשים עמוד 23

ח- גיליון מעקב ביצוע עבודת שורשים (לוח זמנים)- עמוד 24-25

*****המעגל הראשון - הפנימי – אני !!**

הפרק הראשון בעבודה יהיה הפרק שלכם. שימו לב.. הוסיפו למה שכתבתם על עצמכם כשהכנתם את המעגל הראשון, את כל מה שלמדתם על עצמכם מהשיחות עם אבא, אמא וכל האחרים. זה הזמן לכתוב סיפורים על עצמכם - דברים מצחיקים או עצובים שקרו לכם (כמו למשל הסיפור על הצלקת שיש לכם בסנטר). שאלו את ההורים - אילו זיכרונות וסיפורים יוכלו לספר לכם עליכם? ולבסוף, כתבו על **העתיד שלכם כפי שאתם רואים אותו** - מה אתם רוצים שיהיה לכם, מה תרצו לעשות ואיפה תרצו להיות בעתיד, ספרו על **חלום** שאתם שואפים לממש. זה המקום להוסיף תמונות שלכם, ואם תרצו גם תעודות ומזכרות.

מהו הדבר המאפיין אתכם במיוחד (אפילו אם יש אחד כזה גם למישהו אחר)? **השם הפרטי**. נקודת ההתחלה לכל עבודה שאתם עושים על עצמכם יכולה להיות השם הפרטי שלכם. בטח שאלתם כבר את ההורים למה קראו לכם דווקא בשם הזה. האם אתם יודעים מה פירוש השם שלכם? האם הוא שם עברי או לועזי? מה משמעותו? עוד על שמות בפעילויות שורשים של אתר **'בונים עולם יהודי'** אחרי שחשבתם וכתבתם על השם שלכם, תוכלו לכתוב על דברים נוספים המאפיינים אתכם:

תעודת הזהות

מי אני? שאלה זו היא החשובה ביותר בעבודת השורשים. אומנם, חקר השורשים עוסק בעבר, אך מטרתו לגלות מי אתה ומניין באת. עברך מעצב אותך, את אישיותך ואת עתידך.

להלן רשימת נתונים שיש לציין בתעודת הזהות שלך בעבודה:

- * באיזה חודש להריון נולדתי?
- * אסוף תמונות מהאולטרה סאונד \ וידאו
- * מתי נולדתי בדיוק (תאריך, שעה יום, תאריך עברי, חג אירוע)?
- * בית החולים בו נולדתי.
- * משקלי, משקלי היום, גובהי, גובהי היום, צבע העור שלי, צבע העיניים
- * סימן היכר שלי (גומות, חיוך, איבר אחר)
- * שם הרופא המיילד/ שם המיילדת
- * מי נכח בלידה
- * מה הרגישו ההורים כשראו אותי בפעם הראשונה
- * מה הרגישו בני המשפחה האחרים כשראו אותי בפעם הראשונה, אחים, אחיות, סבים וסבתות.

זני מֶה אָנִי?

תחביבים

לכל אדם ישנם דברים שהוא אוהב לעשות - תחביבים. על מנת שקורא העבודה יוכל להכירך יותר עליך לכתוב מהם תחביבך.

פתח אלבום תמונות חדש, והוסף תמונות המתארות אותך בזמן פעילות הקשורה לתחביב - רכיבה על סוסים, תמונות המתארות את התחביב עצמו כמו הדגים באקווריום וכו'.

ערכו רשימה של כל התחביבים שלך, פרטו את הדברים הבאים לכל תחביב:

א. מהו התחביב? ספר על התחביב...

ב. מתי התחלת לעסוק בתחביב?

ג. מי הדריך אותך? (הורה, מורה, מדריך, חבר וכו')

ד. אילו פעולות קבועות ולא קבועות מצריך התחביב?

ה. כמה זמן יש להשקיע בתחביב, והאם אתה מצליח למצוא את הזמן הזה?

ו. האם השתתפת בתחרויות? אם כן, מהן? ומתי התקיימו?

ז. האם היית מעוניין לעסוק בתחביב זה כמקצוע?

ח. מה אומרת הסביבה (הורים, חברים, משפחה) על עיסוקך בתחביב זה?

ט. האם כתבו עליך בעיתון מסוים (מקומי, ארצי או העיתון של בית הספר)? אם כן, סרוק את

הכתבה, והוסף אותה לאלבום התחביבים באתר.

י. ציין רשימת אנשים הידועים בשל עיסוקם בתחום זה.

תקופת האן ותקופת היסודי

בדף זה נסקור את תקופת שהותכם בגן/בית הספר כפי שזו זכורה לכם ולבני משפחתכם.

שאלות רלוונטיות:

שם הגן/בית הספר, שם הגננת/המורה ..

ציינו מקרה טוב / פחות טוב שזכור לכם מתקופה זו...

ההורים מספרים - זה הזמן לשאול את ההורים מה הם זוכרים שעשיתם ואהבתם.

מה הכי אהבתם? מקרה טוב שזכור להם? איזה ילדים הייתם בתקופה זו?

הגננת/המורה מספרת - יכול להיות מאוד מעניין לשאול מה הם זוכרים. אומנם עברו הרבה

שנים, אך לא אחת, תגלו שדווקא אתכם הם זוכרים.

מה הכי אהבתם? מקרה טוב שזכור להם? איזה ילדים הייתם בתקופה זו?

שם חיבה שהיה לכם בתקופה זו. האם אהבתם חפץ מסוים? (כלי, נגינה רכב וכו')

אספו תמונות מתקופה זו ובנו אלבום בשם "תקופת הגן", "תקופת בית הספר". הוסיפו וסרקו

ציורים שציירתם והוריתם שמרו או תצלום של חפץ מסוים שאהבתם באותה תקופה.

ימי ההולדת שלי

כל ילד מחכה ליום ההולדת שלו, וכל יום הולדת הוא אירוע משפחתי וחברתי. באירועים אלו תמיד צולמו תמונות וסרטוני וידאו ותמיד נשארים מהם זיכרונות יפים. מעקב אחרי ימי ההולדת וסקירתם ייתן לנו מבט חטוף על התבגרותך מתינוק לילד ולנער. משימתכם הראשונה תהיה לאסוף תמונות מכל ימי ההולדת שלכם. אחר כך בנו אלבום תמונות בשם "ימי הולדת", והוסיפו את התמונות לאלבום בסדר כרונולוגי (מגיל שנה ועד היום). הוסיפו מאמר/תוכן בקטגוריה "על עצמי" ורשמו בו תקציר של אירועי ימי ההולדת כפי שאלו זכורים לכם.

לדוגמא:

1995 - לידה

1996 - יום הולדת שנה. . . .

2006 - יום הולדת עשירי (10)

לכל אירוע יש לפרט את הפרטים הבאים:

היכן חגגו לי יום הולדת שנה?

מה לבשתי?

מי השתתף? מי לא השתתף? למה? (היה בצבא, במילואים, בחו"ל, חולה וכו')

אילו מתנות קבלתי? מהי המתנה הכי טובה שהביאו לי? מי הביא אותה?

מה זכור לי מיום ההולדת הזה?

מי צילם את האירוע?

מה הכי אהבתי / לא אהבתי ביום ההולדת הזה?

יום הולדת – תאריך עברי

יום ההולדת העברי שלך מורכב מכמה מעגלים שנוגעים למעגל השנה:

א. היום בשבוע.

ב. פרשת השבוע.

ג. מועדים וחגים סמוכים.

ד. החודש העברי.

ה. השנה העברית.

ו. אירועים משפחתיים, קהילתיים, לאומיים ועולמיים שהתרחשו סמוך ליום הולדת.

כל אחד מהמרכיבים שהוזכרו למעלה, משפיע במידה זו או אחרת על אישיותכם. בכדי לגלות זאת, עליכם לבצע מעין "עבודת בילוש" אודות יום הולדתכם.

1. השלימו את החלקים שחסרים בכרטיסייה:

השם שלי	התאריך הלועזי	יום הולדתי העברי	היום בשבוע שנוולדתי	פרשת השבוע שלי	מועדים וחגים שסמוכים ליום הולדתי	השנה העברית שבה נולדתי	אירועים לאומיים ועולמיים סמוך ליום הולדתי

שימו לב- תאריך הלידה העברי שלכם רשום בתעודת זהות של הוריקם.

לפניכם כתובות אינטרנט אשר תוכלו להיעזר בהם לטובת השלמת הכרטיסייה.

אתר הלוח העברי- ניתן לאתר את התאריך היום והחודש העברי :	מחשבון – ניתן לאתר את התאריך העברי ופרשת השבוע. http://heled123.org.il/%D7%9E%D7%94%D7%99-%D7%A4%D7%A8%D7%A9%D7%AA-%D7%94%D7%A9%D7%91%D7%95%D7%A2-%D7%A9%D7%9C%D7%99
http://mylush.net/%D7%A0%D7%95%D7%9C%D7%93%D7%AA%D7%99	

בר/ת האלוה fe

אם כבר חגגת בר/בת מצווה או עשית מסיבת בר/בת מצווה רצוי מאוד לציין זאת בעבודה.

להלן מספר קוים מנחים :

הרב והדרשה

* מהי הדרשה שקראת?

* מה היא מסמלת ביהדות?

* מי היה הרב שלימד אותי את הדרשה?

* מתי עליתי לתורה? באיזה בית כנסת? מה הרגשתי?

* כיצד הרגשתי כשהתחלתי להתעטף בטלית ולהניח תפילין לראשונה?

* רצוי להעתיק את הדרשה ולצרפה לעבודתך.

ניתן למצוא את כל ספרי התנ"ך בכתובת :

<http://www.snunit.k12.il/kodesh/bible/mbible.html>

שבת חתן

* אם ערכתם שבת חתן? היכן?

* מי השתתף? ומי לא השתתף.

* מה זכור לך מהאירוע?

* ממה הכי נהנית?

מסיבת בר/בת המצווה

* היכן ומתי נערכה מסיבת בר/בת המצווה?

* כיצד הרגשת במסיבה?

* הברכה שהקראת לאורחייך (ניתן לצרף צילום של הברכה לאחד מהאלבומים).

* **מה אומרים ההורים והאחים** - בקשו מהוריהם ואחיהם לכתוב מה היו רשמיהם מן האירוע,

מה דעתם על הצורה שבה קראתם את הדרשה? ומה הם מאחלים לכם לעתיד.

החולקות / הכוחות שבי

**מצורפת תעודת הוקרה והערכה על חזקות ועוצמות אישיות .

אילו היית אמור לקבל תעודה זו, על אילו תחומים/, תכונות היית מקבל אותה ? רשום ופרט .

** אילו היינו שואלים חברים קרובים שלך או בני משפחה - מהן העוצמות, החוזקות האישיות שלך, מה הם היו עונים ?? רשום ופרט .

****מעגל שני - המשפחה הקרובה**

הפרק השני מוקדש למשפחה. מקובל לכוונת את המשפחה הקרובה 'קרובי משפחה מדרגה ראשונה'. הכוונה היא לאבא, אמא ואחים (לאנשים מבוגרים - גם בני הזוג וילדים אם יש). אנחנו נכניס למשפחה הקרובה גם את סבא וסבתא.

ספרו גם את סיפור המשפחה וכיצד הגיעה לארץ-ישראל. אצל רוב התלמידים היו אלה סבא וסבתא (או סבתא וסבא רבא) שעלו לארץ. כדאי להוסיף את מפת העולם ולסמן עליה את עיירות וארצות המוצא של המשפחה. תוכלו לשרטט את מסלול העלייה לארץ, ולהוסיף נקודות חשובות.

שם משפחה

כמו במעגל הראשון, גם במעגל הזה נתחיל מהדבר שמאפיין ביותר את המשפחה שלכם: שם המשפחה. בשלב הזה יתכן ותגלו שהעניין יכול להיות די מסובך: להרבה משפחות יש יותר משם אחד.

ראשית, כתבו את שם המשפחה שלכם. האם הוא מורכב משם אחד או יותר?

מאגר שמות משפחה גדול נמצא במוזיאון בית התפוצות (באנגלית). השימוש במאגר עולה כסף, אולם בעזרתו תוכלו ללמוד על מקור השם שלכם אם הוא מופיע במאגר.

ראיון

לאחר שהכרתם את שם המשפחה שלכם, עליכם להכיר את בני המשפחה, ותחילה את ההורים. הדרך הטובה ביותר להכיר מישהו היא לדבר איתו ולראיין אותו. אפשר לראיין את ההורים בנפרד או יחד, אבל חשוב להקדיש לכך מספיק זמן. הראיון יכול להיות קצר - אם אבא ואמא לא אוהבים לדבר על עצמם, ויכול להיות ארוך מאוד, מלא בסיפורים וזיכרונות. מומלץ מאוד להקליט את הראיון. אם תרצו לכתוב הכל בזמן הראיון, הסיפורים יסופרו בקצב הכתבה, ולכולם יימאס מהר. בראיון מוקלט אפשר לדבר חופשי, בלי לנסות לזכור את מה שנאמר, ואחרי הראיון יש לכם את כל הזמן שתצטרכו כדי לכתוב את הסיפורים החשובים. אם תרצו אפשר לציין על נייר מתי נאמרו דברים חשובים, כדי שיהיה קל יותר לאתר אותם בהקלטה אחר-כך. כדאי מאוד גם לשמור את ההקלטות. בשנים הבאות הן יכולות להפוך לזיכרון חשוב, ואולי תוכלו לתת אותן לאח או לאחות הקטנים כאשר יגיע תורם לכתוב עבודת שורשים. לראיון צריך להגיע מוכנים מראש. יש להגדיר את מטרת הראיון, ולנסח מראש את השאלות. כמובן שבזמן הראיון אפשר לשאול שאלות נוספות, אולם השאלות המוכנות והגדרת המטרה תעזור לכם לוודא שתקבלו את המידע שרציתם, ולא תסטו מהנושא.

ראיונות יש לעשות עם כל אחד מבני המשפחה שתמצו להכניס לעבודה. אם יש קרוב משפחה שגר רחוק - אפשר לעשות ראיון קצר בטלפון (בתנאי שיהיה באמת קצר). מצד שני זו הזדמנות מצוינת לנסוע אל הדוד שלא הייתם אצלו כבר שנים. בזמן הראיון לא לשכוח לאסוף גם תמונות ומסמכים להוספה לאלבום, ולרשום שמות ותאריכים לבניית עץ המשפחה.

ריאיון

הנכם מתבקשים לבצע מספר ראיונות לבני משפחתכם:

א. הורים.

ב. סבים.

ג. אחים.

ד. קרובי משפחה (רשות)

לפני שתפנו לבצע משימה זו חשוב שתעיינו בהוראות הבאות:

איך לשוחח עם המרואיין:

התבוננו ברשימת השאלות. יש בה הצעות רבות של נושאים, ולכל נושא דוגמאות לשאלות.

אפשר להשתמש ברשימה זו בדרכים שונות למשל:

* לנצל את כל הרשימה לשאול שאלה אחר שאלה.

* לבחור כמה נושאים ולהתמקד בהם (לשאול עליהם שאלות רבות יחסית)

* לעסוק בכל הנושאים, אך לשאול בכל נושא שתיים או שלוש שאלות לכל היותר.

* לבחור נושא אחד ולהעמיק בו (למשל ריאיון עלייה או ריאיון הקהילה וכד')

* לבחור דרך כלשהי ולהוסיף שאלות שאינן קיימות כרגע ברשימה.

בכל מקרה כדאי להתאים במידת האפשר את השאלות לבן המשפחה המסוים לפי מה שיודעים עליו מראש. לדוגמה- אם אתם יודעים שלסבתא שלכם יש הרבה זיכרונות מילדותה, כדאי לשאול אותה הרבה על ההווי המשפחתי בבית הוריה, על בית הספר שלמדה בו וכדומה.

כדאי לבקש מהמרואיין תמונות, מסמכים או חפצים הקשורים לסיפור חייו. ייתכן שכאשר תתבוננו יחד בפריטים אלה, המרואיין שלכם יעלה זכרונות מרתקים שלא הכרתם.

חשוב: לפניכם מאגר גדול של שאלות, לא כולן מתאימות לכל אדם.

עיינו במאגר השאלות, וסמנו את השאלות שהייתם רוצים לכלול בריאיון, בהתאם לכל מרואיין שבחרתם.

מאגר שאלות לראיונות

הנושא	השאלות
שמות	1. מה שם המשפחה שלך?
	2. האם ידוע לך מקור השם?
	3. האם שנית את השם?
	4. מהם שמותייך הפרטיים? (בעברית ובלועזית אם יש)
	5. מה הכינוי או שם החיבה שלך?
	6. מהם שמות הורייך אחייך אחיותיך? (בעברית ובלועזית אם יש) המידע בשאלות אלה חשוב לבניית עץ המשפחה.
לידה	1. באיזה תאריך נולדת? (עברי ולועזי)
	2. היכן נולדת? (מדינה, עיר, בי"ח וכו')
משפחה	1. האם יש לך אחים/אחיות?
	2. מה מיקומך במשפחה? (בכור, אמצעי, קטן או אחר)
הבית	1. איך נראה הבית שגדלת בו?
	2. כמה חדרים היו בבית שגדלת בו?
	3. מה היו תנאי החיים בבית שלכם? (שירותים, מים, חשמל, טלפון וכו')
בית הספר	1. האם הלכת לבית הספר? אם כן לאיזה?
	2. האם למדת בבית ספר יהודי? אם כן/לא... פרט
	3. האם עבדת בתקופה שלמדת בבית הספר? אם כן, באיזו עבודה?
הווי משפחתי	1. האם זכורה לך שמחה משפחתית מיוחדת? (כגון לידה, בר מצווה, חתונה, יום הולדת מסוים...)
	2. האם זכור לך מאכל מיוחד שהייתם אוכלים בשבת/ חג? אם כן, ספר על כך.
	3. איזה מאכל היה אהוב עליך במיוחד כשהיית ילד?
	4. האם אתה זוכר שיר מיוחד שהיה אהוב עליך בילדותך או בצעירותך?
	5. האם תוכל להקליט אותו?
אסונות וניסים	1. האם התרחש במשפחה אירוע או אסון בעבר הקרוב והרחוק?
	2. האם זכור לך אירוע מרגש שניתן להסבירו במשפחה כ'ניס'?

נישואין

1. איך פגשת את בן זוגך? (ע"י שידוך, היכרות דרך חברים, פגישה מקרית וכו')
2. מתי החלטתם להתחתן? היכן וכיצד הציע לך נישואין?
3. מתי והיכן התחתנתם?
4. מה לבשת בחתונה?
5. מי השתתף בחתונה?

שפות

1. באיזו שפה או שפות דיברת בילדותך?
2. האם דיברתם בבית שפה שונה מאלה שדיברתם בחוץ?
3. האם למדת עברית? אם כן, מאיזה גיל? ובאיזו מסגרת?

מנהגים

ומסורת

1. מה נהגה משפחתך לעשות ביום שבת?
2. האם היה מנהג משפחתי מיוחד ביום שבת?
3. איזה חג אהבת במיוחד כשהיית ילד? מדוע דווקא חג זה?
4. האם הייתה נהוגה במשפחתכם שמירת מסורת באופן אדוק? חלקי? בכלל לא?

מאפיינים

יהודיים

על העם

היהודי

1. איך התלבשת בארץ מוצאך?
2. האם נהגת ללבוש בגדים שהיו אופייניים ליהודים?
3. האם התהלכת בתספורת שהייתה אופיינית ליהודים?
4. מהן, לדעתך, חמש המילים העבריות הנפוצות ביותר בעולם היהודי והמקשרות בין היהודים בעולם?
5. מהו הערך היהודי החשוב ביותר, לדעתך?
6. מהם שלושת הערכים המרכזיים שקיימו את העם היהודי במשך הדורות?
7. האם במשפחתך נהגו לדבר על ארץ ישראל? אם כן, מתי?

8. האם בצעירותך התרחש בארץ ישראל מאורע שהשפיע על חיך?
1. האם חיית בסביבה יהודית מובהקת? בסביבה לא יהודית? מעורבת?
2. האם היו לך ולמשפחתך קשרים עם 'לא יהודים'? קשרי שכנות? עסקים? אחרים?

העולם

מסביב

3. האם שמרת על קשרים כאלה לאחר שעזבת את מקום מגורך?
4. האם התרחש בילדותך אירוע כלשהו הקשור בסביבה ה'לא יהודית' שהשפיע עליך במיוחד? אם כן, פרט.
5. האם יש לך געגועים למקום שבו גדלת? לאנשים שחיו בסביבת מגורך?
6. האם אתה זוכר סיפורים (או פתגמים או אפילו בדיחות) הקשורים בעברך?

צבא

1. האם והיכן שרתת בצבא?
2. מה היה תפקידך בצבא?
3. ספר/י על אירוע מיוחד שהתרחש בתקופת שהותך בצבא.

שאלות

שנוגעות

אלי באופן

אישי

1. איך הייתה הלידה שלי? מי נכח בלידה שלי?
2. מי ראה אותי ראשון מבני המשפחה?
3. איך הרגשת כשראית אותי לראשונה?
4. היכן חגגו את לידתי (ברית/ה)?
5. מי היה הסנדק שלי? ומדוע?
6. איך קיבלו אותי אחיי ואחיותיי?
7. עד איזה גיל ינקתי? מתי התחלתי ללכת ולדבר?
8. איזה ילד הייתי?

ניתן, כדאי ורצוי להוסיף שאלות כראות עיניכם.

תמונות מספרות

בקשו מבני משפחתכם להציג לפניכם מספר תמונות של המשפחה מהעבר הרחוק.

בחרו תמונה אחת או שתיים, ובצעו תחקיר עליהן. היעזרו בשאלות הבאות:

1. נסו להעריך לפני כמה שנים צולמה התמונה?
2. מי הן הדמויות שבתמונה?
3. באיזה אירוע או לאור איזה מעמד צילמו את התמונה?
4. האם התמונה מבוימת או טבעית?
5. האם ישנה בתמונה דמות שאת/ה יותר מתחבר אליה ? פרט/י..

רצוי לסרוק את התמונה ולצרף אותה לעבודה עם התיאור המתאים (רצוי לא לצרף תמונות מקוריות)

חפץ

עליך לתאר את מסעו של החפץ ברצף של שלוש תמונות.

ניתן ליצור את רצף התמונות בקומיקס, אנימציה, מצגת, חמשיר, הצגה או כל דרך מבע אחרת.

הצעה לרצף של שלוש תמונות:

א. מעשה בחפץ שיצא למסע...

ב. עבר מקומות, אנשים ופגישה.

ג. נסו לתאר את מסעו בחמשיר, או בציור

בוודאי חל בו שינוי.. זה ברור!

א. החפץ יוצא למסע...

ב. החפץ פוגש בדרך את...

ג. השינוי שעובר החפץ בעקבות הפגישה.....אם בכלל!!

חפץ יכול להיות כל דבר שעבר בשרשרת הדורות המשפחתית (חפץ, תמונה, תכשיט, מתכון ועוד..)

מסמכים מן העבר

חפשו בבית הוריתכם או במשפחתכם המורחבת מסמכים ישנים מן העבר (כתובה¹, דרכון, מכתב אישי וכד')

ערכו מחקר אודות המסמכים שמצאתם. העזרו בשאלות:

1. איך קוראים למסמך כזה? על איזה אירוע הוא מלמד אותנו?
2. מי הן הדמויות שקשורות למסמך?
3. מתי נכתב המסמך? לפני כמה שנים זה היה?
4. היכן נכתב המסמך, ולאור איזה אירוע הוא נכתב?
5. מה עוד ניתן ללמוד מן המסמך?

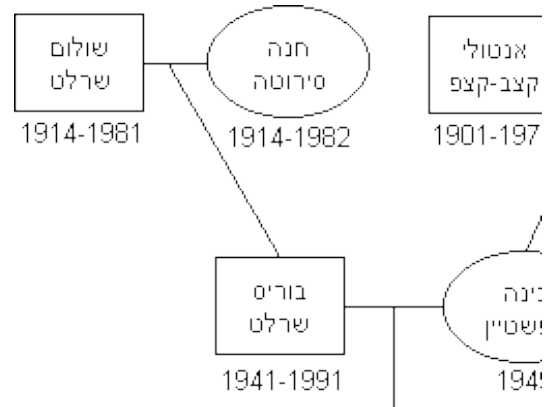
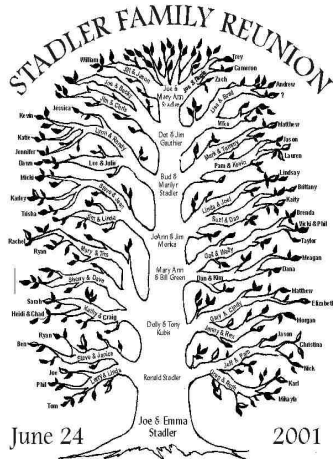
¹ כתובה - מסמך המפרט את התחייבות הבעל כלפי אשתו בימי נישואיהם או לאחר הפסקתם עקב גירושין או מות הבעל. הכתובה נחתמת במועד הנישואין, ונקראת מתחת לחופה.

**המעגל השלישי - משפחתי הרחבה

במשפחה הרחבה מופיעים כל קרובי המשפחה, מהדודים הקרובים ועד לרחוקים ביותר. יש משפחות ששומרות על קשרים טובים גם עם הקרובים הרחוקים. המשימה הראשונה בחקר המשפחה הרחבה היא היכרות עם קרובי המשפחה והבנת הקשר המשפחתי שלהם אליכם. בסוף התהליך יש ליצור עץ משפחה.

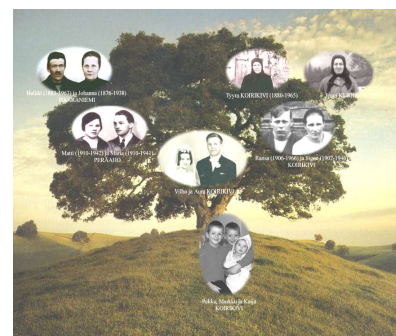
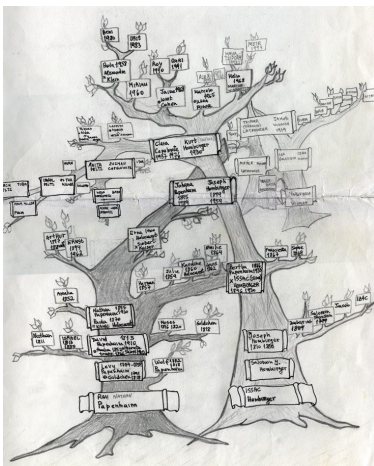
עץ משפחה (אילן יוחסין)

רשמו לפניכם את שמות הקרובים שאתם מכירים, ואת הקשר המשפחתי שלהם אליכם. תוכלו לצייר את הקשרים בצורת עץ - 'עץ משפחה' או 'אילן יוחסין'. ציור של עץ המשפחה יראה לכם אילו קרובים אתם מכירים, ואילו ענפים בעץ המשפחתי חסרים לכם. התחילו במשפחה הקרובה שאותה אתם ודאי מכירים: אתם, אחים ואחיות, הורים וסבים וסבתות.

אחרי שציירתם את המשפחה הקרובה, תוכלו להתחיל להוסיף לעץ ענפים מהשורשים של סבא וסבתא יוצאים הענפים של הדודים והדודות, ומהם יוצאים הענפים של בני הדודים.

אם יש לכם אחות או אח גדולים, אולי הם התחתנו כבר ולכם יש אחיינים קטנים? העץ שאתם מציירים גדל במהירות. אנחנו ממליצים שבשלב הראשון אל תרשמו את השמות של קרובי המשפחה מנישואין. השקיעו את עיקר המאמץ בציור העץ של אבותיכם - סבתא וסבא רבא, ואולי גם את הוריהם ואפילו את סבא וסבתא שלהם.

****מעגל רביעי - הקהילה**

שאלה ראשונה שאנחנו צריכים לענות עליה, לפני שנתחיל לדבר על הקהילה שלנו ועל הקהילות מהן באו הורינו, היא **מה הקשר בין עבודת שורשים משפחתית לקהילה בא אני חי או לקהילות בן חיו הורינו?**

הקהילה בה אנו חיים היא חלק חשוב המעצב את חיינו ואת האופי, הן שלנו והן של משפחתנו. יתכן שכבר כתבתם רבות על הקהילה שלכם כאשר תיארתם את עצמכם - איפה נולדתם, אילו משחקים שיחקתם עם חברים, כיצד אתם חוגגים חגים ועם מי אתם לומדים. ודאי גם כתבתם על הקהילה בה חיו הוריהם או סבא וסבתא בארץ ממנה עלו. מנהגי הקהילה שם הם גם מנהגי המשפחה בחגים או ליד שולחן האוכל.

מה ניתן לכתוב על הקהילה שלכם?

איפה אתם גרים? מהו אופי הישוב - כפרי או עירוני? האם לדעתכם אופי הישוב משפיע עליכם? יש תלמידים שהתחביבים שלהם מושפעים מהמקום בו הם חיים. האם תלמידים שאוהבים לרכב על סוסים חיים בישוב כפרי? האם תלמידים שאוהבים לצאת לקניות ולטייל בקניון חיים בישוב עירוני? יתכן שתלמידים החיים בקיבוץ יש מנהגים אחרים מאלה שחיים בעיר.

שאלו את הוריהם - מה אפיין את הקהילה בה הם חיו? מה היו הערכים עליהם חונכו? האם חל בהם שינוי מאז שהוריהם היו נערים? אם אתם חיים באותו ישוב בו גדלו הוריהם שאלו אותם אילו סיפורים הם זוכרים על הישוב מילדותם? אילו מנהגים היו להם? הם הישוב השתנה הרבה מאז היו ילדים?

כעת, השוו את הקהילה שלכם היום, ואת זו של הוריהם (אם גדלו בארץ) עם הקהילה של המשפחה בחוץ-לארץ. מאיזו ארץ עלו אבותיכם? מה היו המנהגים שם ומה השתנה כאשר הגיעו לארץ? אילו מנהגים שמרו ואילו מנהגים היו רוצים שיחזרו?

מחקר : קהילה או העיר שממנה הגיעו בני המשפחה

היעזרו במרחבי האינטרנט, ואתרו מידע על העיר ממנה הגיעו בני משפחתכם. ערכו את המידע, והתמקדו בנתונים ששופכים אור על חיי היהודים בקהילה.

היעזרו בשאלות הבאות:

1. יבשת, ארץ המוצא, עיר הבירה, עיר/כפר, שפה, דת שלטת ודגל (צרפו תמונה לעבודה).
2. גודל הקהילה היהודית (ריכוזים גדולים, עיר, כפר, גטו, מלח) ומעמד היהודים: האם היה חופש דתי, מערכת חינוך יהודית, מקצועות בהם עסקו היהודים ועוד.
3. אתרים מיוחדים ליהדות: בית כנסת, בית מדרש, אתר הנצחה מוזיאון וכד':
4. תארו את מצב הקהילה/העיר אז לעומת היום.
5. האם בעקבות החומר שקראתם עולות לכם שאלות נוספות לגבי הקהילה/העיר ממנה הגיעו בני משפחתכם?
6. מה היה הנתון או המידע שעניין אתכם במיוחד/חידש לכם מידע או הפתיע אתכם?
7. שתפו את בני משפחתכם בחקר שביצעתם על הקהילה/העיר שממנה הם באו, והשוו בין הידיעות שלהם ולבין המידע שהשגתם.
8. ציינו מידע שהוסיפו לכם בני משפחתכם על הקהילה/העיר שממנה הגיעו.
9. ציינו מידע שאתם הוספתם לבני משפחתכם על הקהילה/העיר שממנה הם הגיעו.

מפת העולם

מפת נדודי המשפחה מצ'ינה את אסלאם הנדודים של המשפחה האורחית

- לצורך הכנת המפה נשתמש במפה מדינית המכילה את אותן מדינות מהן באה המשפחה מהתפוצות ואת מדינת ישראל.
- חשוב שהמפה תהיה גדולה וברורה, ניתן להגדיל את החלק לו אנו זקוקים לגודל הדף ולגזור את החלק המיותר. אין טעם להשתמש במפת מדינות העולם אם בסופו של דבר אנו משתמשים בס"מ מרובע מתוכה, מפה כזו אינה עונה על הקריטריונים.
- רצוי להוסיף על המפה או במקרא המפה את שנת העלייה ובאיזו דרך עברה המשפחה ממקום למקום
- על המפה בצמוד לקו הנדודים ניתן להוסיף סמלים של דרכי התחבורה (ציור קטן של אונייה, רכבת, אוטובוס, מטוס או אחר)
- לכל מסלול עלייה במשפחה נקבע צבע קו שונה או סוג קו שונה (מקווקו, גלי או אחר)

צ'ר זאנ'ס העולמי

שנת התרס"א	שנת התר"ע	שנת התרפ"א	שנת התרצ"א	שנת הת"ש	שנת התשי"א	שנת התשכ"א	שנת התש"ל	שנת התשמ"א	שנת התשנ"א	שנת התשס"א	2010	שנת התשע"ז	
1900 שנת התרס"א	1910 שנת התר"ע	1920 שנת התרפ"א	1930 שנת התרצ"א	1940 שנת הת"ש	1950 שנת התשי"א	1960 שנת התשכ"א	1970 שנת התש"ל	1980 שנת התשמ"א	1990 שנת התשנ"א	2000 שנת התשס"א	2010	שנת התשע"ז	עולם
1903 פרעות בקשינב 1905-1917 מהפכה ברוסיה	1905 מלחמת רוסיה יפן	1914- 1918 מלחה"ע ה-1.	1930 עלית היטלר לשלטון גרמניה 1939 מלחה"ע ה-2	1945 הטלת הפצצה האטומית 1945 סיום מלחמת העולם השנייה		1963 רצח קנדי 1969 נחת האדם על הירח			1989 נפלה חומת ברלין				
1904 מלחמת העולם השנייה. 1906 הקמת תל אביב.	1917 הצהרת בלפור. 1918-1924 עליה השלישית .	1921-1920 מאורעות תל חי רצח יוסף טרומפלדור וברנר. 1925 הקמת האנפורטה העברית .	רדיפת יהודים בגרמניה ופולין. 1935 חוקי נירנברג נגד היהודים בגרמניה	1942 ועידת ונגה הפתרון הסופי . 1942-1945 השואה. 1947 הכרזת הא"י על חלוקת א"י 1948 הקמת מדינת ישראל 1949 הוקמה אקדמיה ללשון העברית.	1956 מבצע קדש	1967 מלחמת ששת הימים.	1973 מלחמת יוה"כ 1979 שלום עם מצרים	1982 מבצע שלום הגליל 1985 מבצע משה	1991 מלחמת המפרץ . 1994 שלום עם ירדן. 1995 רצח רבין.	2006 מלחמת לבנון ה-2			לאום
					1957 אשדוד נוסדה.								אשדוד
													משפחתי

המשימה : לפניכם טבלה של אירועים שהתרחשו בעולם בעם ובמדינה , עליכם להשלים בבית את השורה שעוסקת בעיר ובמשפחה.

בן 10

בן 13

ציר זמנים אישי

בחרי לך אחת מהדמויות שבמשפחתך.
אסופי אודותיה נתונים אישיים ושבפי אותם
בציר הזמנים שלפניך.

לפניך בנק של אירועים שתוכל להיעזר בהם :

נדודים בארצות השונות.

שנת לידה.

אירועים מיוחדים בארצות הגולה.

עלייה לארץ.

מעבר מגורים.

לימודים (יסודי, תיכון, על תיכון).

הולדת אחים.

שירות צבאי.

אירועים משמחים ולהיפך.

מקומות עבודה.

היכרות בין ההורים.

נישואין.

טיולים בעולם.

הולדת הילדים.

אחר...

ציר זמנים אישי
_____ :fe

1950	
1955	
1960	
1965	
1970	
1975	
1980	
1985	
1990	
1995	
2000	
2005	
	▼

**לאחר שסיימתם לחקור ולראיין את כל בני המשפחה, הציגו למי
לצורך את כל החומר לצבודה אחת מסודרת**

סיכום ומלא

את שני השלבים, **סיכום ומבוא**, מבצעים בסוף העבודה.
עם סיום עריכת העבודה כשכל הסיכומים, הפרקים והתמונות כבר משולבות
בעבודה. יש לכתוב מבוא וסיכום לעבודה.

המלא מהווה מעין שער כניסה לעבודה שתבצעו.

במבוא תתארו בראשי פרקים מה נמצא בעבודה.
ניתן אף לרמוז על סיפורים ואירועים מיוחדים שרשומים בעבודה.
זה הזמן לומר תודה לכל העוזרים והמסייעים.

סיכום הצבודה

בסיכום עליכם לרשום אודות הרגשתכם במהלך כתיבת העבודה... מה חשבתם
כשהתחלתם לכתוב את העבודה.. ואיך אתם מרגישים עכשיו (בסיום כתיבת
העבודה)... אלו דברים לא הספקתם לחקור.... וממה הכי נהניתם.

דוגמאות : אני מאוד נהנתי מהעבודה, מה שלא חשבתי כשהתחלתי אותה. ואני
מקווה שאני אמשיך לגלות עוד ועוד דברים על עצמי ועל משפחתי. במיוחד נהנתי
בעבודה כאשר ראינתי את בני משפחתי והם חידשו לי עוד דברים על המשפחה....

...מאוד התעניינתי בסיפורים, כי הם היו מעניינים מאוד, וחבל שאין לי יותר חומר
על סבא וסבתא מצד אבא, אבל אבא סיפר לי את כל מה שידע. נוצרה קרבה ביני
לבין המשפחה בעקבות הסיפורים ושיתוף הפעולה. סיימתי את העבודה בהרגשה של
הקלה. המסקנה שלי היא: אין דבר בלתי אפשרי, אם מתאמצים ויש כוח רצון
אפשר להצליח בה.

תוכן העניינים – יכתב אחרי השער לעבודה.

בתוכן העניינים יש לציין את שמו של כל פרק בעבודה והעמוד המתאים לו.

רישום הביבליוגרפיה: ברשימה הביבליוגרפית יש לכלול את כל המקורות

שבהם השתמשתם בגוף העבודה. יש לסדר את הרשימה על פי סדר האלפבית.

קריטריונים לבדיקת עבודת שורשים

תחום הערכה	הערות
א. עמידה בלוח הזמנים.	עמדת בלו"ז כמתבקש, יישר כח!
ב. אסתטיקה. (נראות)	הקפדת על אסתטיקה ויופי בעבודתך יישר כח!
ג. תמונות / מסמכים.	*צרפת תמונות המתארות את משפחתך העניפה וסיפוריה הרבים. *צירוף תמונות ו/או מסמכים היה מעשיר את עבודתך.
ד. יצירתיות.	גיליתי בד יצירתיות רבה המשתקפת בכתיבת עבודת שורשים. עבודתך מוגשת באופן יצירתי מאוד.
ה. התייחסות כוללת לכל מרכיבי העבודה.	*התייחסת לכל מרכיבי העבודה כמתבקש. *התייחסת באופן חלקי לכלל מרכיבי העבודה וחבל. *לא הקפדת לכלול את כל מרכיבי העבודה בעבודתך, וחבל!
ו. העמקה.	*העמקת בכתיבתך את פרקי העבודה. *העמקת בעבודתך באופן חלקי. *לא העמקת בכתיבת העבודה.
אחר	יישר כח על עבודתך, ניכר כי למדת רבות על בני משפחתך מהסיפורים ששמעת ומהראיונות שערכת. יישר כח על המתכונים שצרפת לעבודתך.
הערכה מילולית	

גיליון מעקב ביצוע עבודת שורשים

שם המשימה	מועד ביצוע	הערכת המורה
1. מעגל ראשון אני	ביצוע עד 20/12/21	א. שמי ומקורו.
		ב. תחביבים.
		ג. תקופת הגן.
		ד. תקופת היסודי.
		ה. ימי ההולדת שלי.
		ו. יום ההולדת העברי שלי.
		ז. תעודת הזהות שלי.
		ח. בר המצווה שלי.
2. מעגל שני משפחתי	ביצוע עד 18/1/22	א. ריאיון עם אמא.
		ב. ריאיון עם אבא.
		ג. ריאיון עם אח/אחות.
		ד. זה הסוד שלי (בחירה).
		ה החתונה של הורי (בחירה).
3. מעגל שלישי משפחתי הרחבה	ביצוע עד 15/2/22	א. עץ המשפחה.
		ב. גלגולו של חפץ.
		ג. תמונות מספרות.
		ד. מסמך מן העבר.
		ה. ראיונות סבי/סבתי.
		ו. ארץ מוצא.
		ז. מפת נדודים.
		ח. ציר זמנים.
4. מעגל רביעי הקהילה והמדינה	ביצוע עד 15/3/22	א. הישוב שלי.
		ב. המדינה שלי
		ג. מנהגים (בחירה).
		ד. מאכלים מסורתיים (בחירה).
		ו. שאלון הקהילה
עד לתאריך 3/4/22		תאריך הגשה של העבודה כולה

תלמידים והורים יקרים!

משימת כתיבת העבודה מורכבת, אך
מאתגרת.
אנו ממליצים - לא לחכות עם העבודה לרגע
האחרון...
שימו לב, והקפידו על עמידה בלוח הזמנים
במסירת הפרקים השונים לבדיקת ומעקב
המחנכים אחרי התקדמותכם.

תאריך אחרון להגשת עבודת שורשים:

3/4/22

(לפני היציאה לחופשת פסח)

עבודה מהנה

הצוות החינוכי - שכבה ז'

